

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้พิการไทยที่สูญเสียแขนและ/หรือขา

เรือโทพิทักษ์ ทองสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มีนาคม 2548

ISBN 974-9743-34-2

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ เรือโทพิทักษ์ ทองสุข ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา วชิราวัฒน์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรณู พุกบุญมี)

..... กรรมการ

(ดร.เขมรดี มาสิงบุญ)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา วชิราวัฒน์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรณู พุกบุญมี)

..... กรรมการ

(ดร.เขมรดี มาสิงบุญ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทราวดี เรียร์พิเชฐ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่...๑๑...เดือน...มิถุนายน...พ.ศ. 2548

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2547

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา วชิราวัฒน์ ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรณู พุกบุญมี ดร.เขมรติ มาติงบุญ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา วชิราวัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรณู พุกบุญมี ดร.เขมรติ มาติงบุญ และคณะกรรมการสอบปากเปล่าที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านดังนี้คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพร คณัษชฎีกุล อาจารย์สุรางรัตน์ กรมวังก้อน นาวาตรีหญิงบัณฑิตา แสงวนิช คุณโอภาส พิมลวิชยาภิ และ คุณอรพินทร์ มาลากิจ ที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงของแบบสอบถามรวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน บางพูน จังหวัดปทุมธานี ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน ประจำภาคตะวันออก จังหวัดระยอง ศูนย์บริการสวัสดิการทางสังคม เฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ จังหวัดลพบุรี ศูนย์สิทธิมนุษยชนเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่พัทยา และเจ้าหน้าที่แผนกฟื้นฟูทุกท่านที่อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี รวมทั้งขอขอบพระคุณผู้ช่วยวิจัยที่ได้ให้กำลังใจและสละเวลามาช่วยเก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณผู้ที่สูญเสียแขนและ/หรือขาทุกท่านที่ได้ช่วยให้ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งทุกข้อมูลที่ได้รับนั้นเป็นประโยชน์และไม่อาจประเมินค่าได้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้ให้ความรู้ ความเข้าใจในวิชาการด้านต่าง ๆ และทำให้ผู้วิจัยสามารถทำวิจัยได้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณทุก ๆ คนในครอบครัว ตลอดทั้งเพื่อน ๆ รุ่นพี่รุ่นน้องในสาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ และเพื่อนร่วมหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตทุกท่าน ที่ได้ให้กำลังใจและความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

และขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยบูรพา ที่สนับสนุนทุนเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

เรื่อโทพิทักษ์ ทองสุข

45911675: สาขาวิชา: การพยาบาลผู้ใหญ่: พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต/ การเปลี่ยนผ่าน/ ผู้ที่สูญเสียแขนและ/หรือขา

พิทักษ์ ทองสุข: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้พิการไทยที่สูญเสียแขนและ/หรือขา (FACTORS AFFECTING QUALITY OF LIFE AMONG THAI AMPUTEES)

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: วริยา วชิราวัฒน์, พย.ด., เรณู พุกบุญมี, พย.ด., เขมารดี มาสิงบุญ,
D.S.N. 134 หน้า. ปี พ.ศ. 2548. ISBN 974-9743-34-2

การสูญเสียแขนและ/หรือขาถือเป็นภาวะวิกฤติต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล เนื่องจากมีผลกระทบโดยตรงต่อ ภาวะสุขภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม รวมถึงการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ คุณภาพชีวิตของผู้พิการไทยที่สูญเสียแขนและ/หรือขา โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างที่สูญเสียแขนและ/หรือขาที่เกิดจากการประสบอุบัติเหตุ จำนวน 187 ราย ที่ได้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ณ โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่พัทยา จ.ชลบุรี ศูนย์บริการสวัสดิการทางสังคมเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ จ.ลพบุรี ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงานบางพูน จ.ปทุมธานี ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงานประจำภาคตะวันออกเฉียงใต้ จ.ระยอง ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ จ.นนทบุรี และองค์การทหารผ่านศึก กรุงเทพฯ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามส่วนบุคคล แบบประเมินระดับการสูญเสียสมรรถภาพของร่างกาย แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมและแบบวัดคุณภาพชีวิต การเก็บข้อมูลดำเนินการในระหว่างเดือนมิถุนายน ถึงเดือนสิงหาคม 2547 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาย (80.70%) ช่วงอายุ 21-25 ปี (22.50%) การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา (45.50%) มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย (47.10%) การสนับสนุนทางสังคมของผู้ที่สูญเสียแขนและ/หรือขาอยู่ในระดับดี แต่การช่วยเหลือด้านการเงิน สิ่งของ แรงงานและบริการกับการช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี แต่คะแนนของคุณภาพชีวิตในมิติด้านสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า การสนับสนุนทางสังคม ระดับการศึกษาและระยะเวลาที่สูญเสียแขนและ/หรือขาจนถึงปัจจุบัน เป็นปัจจัยที่สามารถร่วมทำนายคุณภาพชีวิตของผู้ที่สูญเสียแขนและ/หรือขาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยสามารถทำนายได้ร้อยละ 38.2 ($p < .01$)

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้พิการไทยที่สูญเสียแขนและ/หรือขานั้นถึงสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงคือ การสนับสนุนทางสังคม หากได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ดีแล้วผู้ที่สูญเสียแขนและ/หรือขาจะสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และสามารถเปลี่ยนผ่านสู่ความผาสุกในชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้

45911675: MAJOR: ADULT NURSING; M.N.S. (ADULT NURSING)

KEYWORDS: QUALITY OF LIFE/ TRANSITION/ AMPUTEE

PITARK THONGSOOK: FACTORS AFFECTING QUALITY OF LIFE AMONG THAI AMPUTEES. THESIS ADVISORS: WARIYA WACHIRAWAT, D.N.S., RENU POOKBOONMEE, D.N.S., KHEMARADEE MASINGBOON, D.S.N. 134 P. 2005. ISBN 974-9743-34-2

Having a limb amputated provokes a violent crisis in human lives. This condition may affect their quality of life (QOL) including the physical, psychological and social dimensions. The purpose of this study was to examine factors influencing quality of life among Thai amputees. Participants were 187 Thai amputees with limb loss caused by accident and had been receiving rehabilitation services at the Redemptorist Vocational School for Disabled, at Pattaya, Chonburi Province, The Labourer Rehabilitation Center, at Bangpoo, Patumtani Province, Labourer Rehabilitation East Center, Rayong Province, The Social Security Service Center Chalermprageart, Lopburi Province, Sirindhorn Medical-rehabilitation Center, Nonthaburi Province, and The War Veterans Organization of Thailand, Bangkok. Data were collected from June 2004 to August 2004 by using a demographic data record form, the Social Support Questionnaire and the Quality of Life Questionnaire. Descriptive statistics and Stepwise Multiple Regression Analysis were employed to analyze the data.

The results revealed that the majority of participants were male (80.70 %) whose age ranged from 21-25 years (22.50%). About half of the participants (45.50%) finished high school. Forty seven percent of participants had very low monthly income and experienced an insufficiency of funds to cover living expenses. The participants reported a slightly high score on quality of life and social support; however, the score on social and economic dimension was at a moderate level. The influences of social support together with education level and timing level after limb loss were able to predict 38.2% of the variation of quality of life among Thai amputees ($p < 0.01$).

Findings from the study demonstrate that providing social support and education about occupation should be focused on enhancing quality of life among Thai amputees. As the amputees get more support and education, they will be able to transit themselves to earn more quality of life.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามในการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์เฉพาะ.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	7
คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	9
2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	12
แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการปี พ.ศ. 2545-2549.....	12
ผลกระทบจากการสูญเสียแขนและ/หรือขา.....	20
คุณภาพชีวิตของผู้ที่สูญเสียแขนและ/หรือขา.....	25
แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านตามทฤษฎีของซูเมคเคอร์และเมลิส.....	37
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ที่สูญเสียแขนและ/หรือขา.....	40
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	56
รูปแบบการวิจัย.....	56
ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	56
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
การประเมินคุณภาพของเครื่องมือ.....	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	79
สรุปผลการวิจัย.....	79
อภิปรายผล.....	81
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	90
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	91
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	105
ภาคผนวก ก.....	106
ภาคผนวก ข.....	108
ภาคผนวก ค.....	116
ภาคผนวก ง.....	127
ภาคผนวก จ.....	131
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	134

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 เปรียบเทียบค่าการสูญเสียสมรรถภาพของแขนกับค่าการสูญเสียสมรรถภาพของทั้งร่างกาย.....	52
2 ค่าการสูญเสียสมรรถภาพของทั้งร่างกายจากระดับขาและเท้าที่ถูกตัดขาด.....	53
3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ที่สูญเสียแขนและ/หรือขา จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ($n = 187$).....	66
4 จำนวน ร้อยละของผู้ที่สูญเสียแขนและ/หรือขา จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย ($n = 187$).....	69
5 จำนวน ร้อยละของผู้ที่สูญเสียแขนและ/หรือขา จำแนกตามระดับการสูญเสียแขนและ/หรือขาและการใส่แขนและ/หรือขาเทียม ($n = 187$).....	70
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของผู้ที่สูญเสียแขนและ/หรือขา ($n = 187$).....	71
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณภาพชีวิต โดยรวมรายด้านและรายข้อของผู้ที่สูญเสียแขนและ/หรือขา ($n = 187$).....	73
8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยแสดงในรูปตารางแมตริกสหสัมพันธ์ (Correlation Matrix).....	76
9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนเพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต.....	77

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	
กรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในการทำนายนการ เปลี่ยนผ่านของผู้ที่สูญเสียแขนและ/หรือขาสู่คุณภาพชีวิตที่ดี.....	11
2	
คำร้อยละการสูญเสียสมรรถภาพของแขนเนื่องจากการถูกตัดขาดที่ระดับต่าง ๆ.....	52